

Perspectives of Medical Students in the Selected Military University of Tehran about the Characteristics of Student Ethics: Content Analysis

Esmail Heidarlanlu¹, Morteza Khaghanizadeh^{2*}

¹Trauma Research Center, Nursing Faculty, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

²Behavioral Sciences Research Center, Life Style Institute, Faculty of Nursing, Baqiyatallah University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 27 October 2020 Accepted: 31 October 2021

Abstract

Background and Aim: Imam Khomeini says that every step that a student takes to acquire knowledge must also take a step to acquire moral virtues. The purpose of this study was to explain the concept of student ethics from the perspective of medical students. Student ethics is one of the most important professional dimensions in the field of medical sciences. Findings of related studies show that despite the importance of this issue, there are many problems in defining and explaining the dimensions of this concept. This study was conducted to explain the indicators of student ethics based on the experiences of medical students.

Methods: In this qualitative study, 43 students from 4 faculties (medicine, nursing, pharmacy and hygiene) of the selected military university of medical sciences were interviewed semi-structured. Purposeful sampling was performed with maximum diversity in the research. Semi-structured individual interviews were used to achieve data saturation. Exploration questions were used to deepen the interviews and extract experiences. The interviews were handwritten line by line and analyzed according to the qualitative content analysis approach. Oral consent was obtained to participate in the study and recording of the sound.

Results: Student commitment, professional skills and revolutionary idealism were the main themes extracted in this research. Participants described the concept of student ethics as having revolutionary and socialist behaviors on campus, and that community-unfavorable behavior was contrary to student ethics. Participants described the university environment as a society in which respectful behavior of students should take place, because the influence of the behavior of professors and students is very effective in shaping the personality of students.

Conclusion: Findings of this research can be used in the development and promotion of medical education programs and continuing education. Paying attention to these indicators in the development of student ethics can lead to a correct understanding of the student's duties in order to provide better quality treatment and care, prevent mistakes and be effective in ensuring the rights of students, professors and clients.

Keywords: Student ethics, Medical students, Content analysis.

دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی در دانشگاه منتخب نظامی شهر تهران درباره شاخصه‌های اخلاق دانشجویی: تحلیل محتوا

اسماعیل حیدرانلو^۱، مرتضی خاقانی زاده^{۲*}

^۱ مرکز تحقیقات تروما، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران

^۲ مرکز تحقیقات علوم رفتاری، پژوهشکده سبک زندگی، دانشکده پرستاری، دانشگاه علوم پزشکی بقیه الله (عج)، تهران، ایران

چکیده

زمینه و هدف: امام خمینی (قدس سره) می‌فرماید، هر قدمی که دانشجوی برای کسب علم بر می‌دارد، می‌بایست قدمی هم برای کسب مکارم اخلاقی بر دارد. هدف از این مطالعه تبیین مفهوم اخلاق دانشجویی از دیدگاه دانشجویان علوم پزشکی بود. اخلاق دانشجویی یکی از مهمترین ابعاد حرفه‌ای در حوزه علوم پزشکی می‌باشد. یافته‌های مطالعات مرتبط نشان می‌دهد با وجود اهمیت این موضوع، در تعریف و تبیین ابعاد این مفهوم مشکلات زیادی وجود دارد. این مطالعه به منظور تبیین شاخص‌های اخلاق دانشجویی مبتنی بر تجارب دانشجویان علوم پزشکی انجام شده است.

روش‌ها: در این مطالعه کیفی با ۴۳ نفر از دانشجویان ۴ دانشکده (پزشکی، پرستاری، داروسازی و بهداشت) دانشگاه علوم پزشکی منتخب نظامی مصاحبه نیمه ساختار به عمل آمد. نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و با حداکثر تنوع در پژوهش انجام شد. مصاحبه‌های انفرادی نیمه ساختار تا رسیدن به اشباع داده‌ها استفاده شد. سوالات کاوشی برای عمیق‌تر شدن مصاحبه‌ها و استخراج تجربیات استفاده شد. مصاحبه‌ها خط به خط دست نویس و مطابق رویکرد تحلیل محتوای کیفی جهت‌دار آنالیز شدند. رضایت نامه شفاهی برای شرکت در مطالعه و ضبط صدا اخذ گردید.

یافته‌ها: تعهد دانشجویی، مهارت حرفه‌ای و آرمانگرایی انقلابی، مضمون اصلی استخراج شده در این پژوهش بود. شرکت‌کنندگان مفهوم اخلاق دانشجویی را داشتن رفتارهای انقلابی و جامعه‌پسند در محیط دانشگاه اعلام کردند و رفتار ناپسند از دید جامعه منافات با اخلاق دانشجویی بود. مشارکت‌کنندگان محیط دانشگاه را جامعه‌ای توصیف کردند که می‌بایست رفتارهای محترمانه از دانشجویان در آن محیط سربرزند، چون تأثیر رفتار اساتید و دانشجویان در شکل‌گیری شخصیت دانشجویان خیلی مؤثر است.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش می‌تواند در توسعه و ارتقای برنامه‌های آموزش علوم پزشکی و آموزش‌های مداوم مورد استفاده قرار گیرد. توجه به این شاخص‌ها در توسعه اخلاق دانشجویی می‌تواند سبب درک صحیح از وظایف دانشجو در راستای ارائه درمان و مراقبت‌های با کیفیت بهتر شده، از خطاها و اشتباهات پیشگیری کرده و در تأمین حقوق دانشجو، استاد و مددجویان مؤثر باشد.

کلیدواژه‌ها: اخلاق دانشجویی، دانشجویان علوم پزشکی، تحلیل محتوا.

مقدمه

دانشجویی زیربنای قبول حرفه در علوم پزشکی می‌باشد (۷). دانشجو در دوران تحصیل خود با قبول نقش‌ها و دیدگاه‌ها و ارزش‌های مختلف، آینده حرفه‌ای خود را در حوزه سلامت رقم می‌زند (۸). یکی از اساسی‌ترین مباحث در عملکرد حرفه‌ای دانشجویان علوم پزشکی، اخلاق دانشجویی است که باید مورد توجه و دقت نظر قرار گیرد (۹). هدف اصلی و غایی در حوزه علوم پزشکی تأمین سلامت جامعه بشری است. تحقق این امر از طریق کسب مهارت‌های علمی و اخلاقی است که عمدتاً ناشی از شکل‌گیری شخصیت حرفه‌ای در دوران دانشجویی می‌باشد (۱۰).

Baillie و همکاران بر این باورند که در رشته‌های علوم پزشکی باید به اخلاقیات بیش از ملاحظات درمانی توجه داشت (۱۱). Jamkalm و همکاران در مطالعه‌ای به نتیجه رسیدند که تجارب دانشجویان پزشکی و پرستاری در دوران تحصیل نقش مؤثر و عمده‌ای در شکل‌گیری شخصیت حرفه‌ای آنان بعد از دانش‌آموختگی و ورود در محیط کار واقعی دارد (۱۲). مطالعه فکوری و همکاران نیز نشان می‌دهد که در دوران دانشجویی نوع نگاه به حرفه پرستاری نقش عمده‌ای در عملکرد دانشجویان و فعالیتشان در کلاس‌های تئوری و بالینی دارد (۱۳). از آنجا که عمل اخلاقی مهم‌ترین مقدمه برای ارتقای یک حرفه است و لذا صاحبان حرفه‌های مختلف علوم پزشکی خصوصاً پزشکان و پرستاران در سال‌های اخیر به موضوع اخلاق در دوران دانشجویی اقبال ویژه‌ای نشان داده‌اند (۱۴). از لحاظ تاریخی پرستاری از اولین حرفه‌هایی است که به موضوع اخلاق پرداخته است (۱۵).

ما مطلع نیستیم که دیدگاه و تجربه‌های دانشجویان در محیط دانشگاه در مورد اخلاق دانشجو چگونه است. مطالعات کیفی از آن دسته مطالعاتی است که در پی کشف نادانسته‌ها می‌باشد. پی بردن به تفکر دانشجویان می‌تواند در بهبود جایگاه اخلاق دانشجویی در دانشگاه نقش داشته باشد.

روش‌ها

پژوهش حاضر یک پژوهش کیفی و از نوع تحلیل محتوایی است. تحلیل محتوا جایگاه ارزشمندی در گستره تحقیقات و ابزار خوبی برای پژوهشگران کیفی است. پژوهش کیفی رویکردی هوشمندانه برای توصیف تجربیات زندگی و پیچیدگی موجود در پدیده‌هاست. در این روش متن مصاحبه‌ها چندین بار مرور می‌شود تا به کوچک‌ترین واحدهای تشکیل‌دهنده و معنی‌دار (تم یا درون‌مایه) شکسته شوند. فهرستی از تم‌ها تهیه می‌شود، سپس این کلمات مرور می‌شوند تا شباهت در معنا و مفهوم آن‌ها روشن شود، و باز مرور می‌شوند تا براساس محوریتی که بین تم‌ها یافت می‌شود، در یک زیرطبقه قرار بگیرند و بعد در ادامه همان جریان کاهشی و استقرایی زیرطبقه‌های مربوط به هم در یک طبقه قرار بگیرند. این مرورها، لغزیدن طبقات بر روی یکدیگر و ادغام‌ها در بین نوشته‌های اولیه و طبقه‌های نهایی، آنقدر تکرار می‌شود تا در نهایت پژوهشگران به

اخلاق یکی از موضوعات مهمی است که توسط مجامع بین‌المللی، سازمان‌ها، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان کشورهای مختلف و محققان و متخصصین رشته‌های مختلف علوم و فنون مورد توجه ویژه واقع شده است (۱). اخلاق در لغت به معنای خلق و خوی است. به همین دلیل، دانش بررسی خلق و خوی آدمی علم اخلاق نامیده می‌شود. توجه به اخلاق و رفتارهای اخلاقی طی سال‌های اخیر از جانب پژوهشگران و نظریه‌پردازان عرصه‌های مختلف، راه را بر شناسایی متغیرهایی که زندگی فردی و جمعی انسان‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد باز نموده است (۲). انسان در هر عرصه‌ای که دست به رفتار و فعالیت می‌زند، اخلاق و ارزش‌های اخلاقی نقش غیر قابل انکاری را در تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای نهایی فرد ایفا می‌کند، یکی از این عرصه‌ها عرصه علم تحصیل است. برای نمونه دانشجویان به اشکال مختلف با موقعیت‌ها و تقاضاهایی در محیط دانشگاه مواجه هستند که در آن‌ها، رفتارهای مختلف اخلاقی و غیراخلاقی از خود نشان می‌دهند. در چنین عرصه‌ای منظور از اخلاق تحصیلی آن است که تا چه اندازه فرد اعمال خود را بر مبنای ارزش‌های نظیر صداقت، تکیه بر تلاش شخصی، انجام رفتارهای نوع‌دوستانه و خدایندانه با دیگران و رعایت احترام دیگران انجام می‌دهد. رعایت اخلاق در ارائه خدمات درمانی و مراقبتی به مددجویان همواره مورد تأکید قرار گرفته است (۳). در یک نگاه کلی، سیستم بهداشت و درمان یک هدف دارد و آن هم تأمین سلامتی جامعه است. رویکرد دنیای امروز را می‌توان بازگشت به عقلانیت و اخلاق دانست. بشریت پس از طی دوره‌های مختلف می‌رود تا رویکردی عقلانی و اخلاقی در تأمین نیازهای مادی و معنوی خود داشته باشد. از این جهت اخلاق را می‌توان در مرکز و کانون تحولات دنیای آینده دانست، این رویکرد بیشتر رشته‌هایی را تحت تأثیر قرار می‌دهد که در ارائه خدمات به انسان پیشتاز هستند (۴). تحصیل غالباً همراه با اخلاق تحصیلی است و به هدف ویژه اخلاق تحصیلی گسترش پیدا کرده است. آموزش اخلاق می‌بایست از خانواده، مهدکودک و دبستان آغاز شود و گرنه تدریس چند واحد درسی نظری دانشگاهی در سنین بالای ۲۰ سال اثری نخواهد داشت چون تا آن زمان سجایا و ردایل اخلاقی فرد نهاده شده و تغییر آن بسیار دشوار خواهد بود (۵). اخلاق نامحترمانه از مسائلی است که به شدت یاددهی و یادگیری را مختل می‌کند و باعث ایجاد تناقض بین استاد و دانشجو می‌شود. از نظر صاحب‌نظران، اخلاق دانشجویی یکی از مهمترین جنبه‌های اخلاق حرفه‌ای در حوزه سلامت است که در سال‌های ابتدایی ورود دانشجویان به این حوزه شکل می‌گیرد (۶). اخلاق پزشکی دانشی میان رشته‌ای است که موضوع آن مسائل اخلاقی در حوزه علوم پزشکی است که در شاخه‌های مختلفی مثل آموزش و پژوهش نیز جلوه‌گر است. محتوای این مباحث از رشته‌های گوناگون دانش بشری به اخلاق پزشکی، سابقه‌ای دیرین دارند به عبارتی اخلاق

درون مایه‌های غالب و اصلی تجارب مشارکت‌کنندگان استفاده می‌شود (۹). علاوه بر این، آنالیز محتوا روش مناسبی برای بررسی تجارب و نگرش افراد به موضوعاتی خاص می‌باشد (۱۶).

پس از پیاده‌کردن مصاحبه‌ها، مطالب چندین بار خوانده شد تا مفهوم کلی از صحبت‌های مشارکت‌کنندگان در راستای هدف پژوهش حاصل شود.

در گام بعدی، واحدهای معنی یا کدهای اولیه استخراج شد که به این ترتیب ۵۶۰ کد اولیه به‌دست آمد. در مرحله بعدی کدها ادغام شده و بر اساس شباهت‌ها طبقه‌بندی گردید و سعی شد درون طبقه‌ها بیشترین همگنی و بین طبقات بیشترین ناهمگونی را داشته باشد و هیچ داده‌ای درون دو طبقه جای نگیرد. در نهایت ۳ درون‌نامه اصلی از تجزیه و تحلیل داده‌ها به‌دست آمد.

جهت اطمینان از مقبولیت داده‌ها از مشارکت‌کنندگان و افراد با تجربه در انجام تحقیقات کیفی خواسته شد تا کدهای استخراج شده را مورد بررسی قرار دهند. ۷ نفر از مشارکت‌کنندگان مواردی را برای تکمیل و اصلاح کدها بیان نمودند. تمامی مصاحبه‌ها و کدهای استخراج شده توسط همکاران پژوهش، مطالعه و اصلاحات لازم اعمال گردید.

شرکت‌کنندگان در مطالعه به‌صورت جداگانه مورد مصاحبه قرار گرفتند و تجربیات زنده آن‌ها در هر مصاحبه به‌صورت مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

در پژوهش حاضر هر چهار معیار تاییدپذیری (Confirmability)، اعتبار (Credibility)، قابلیت اعتماد (Dependability) و قابلیت تعمیم‌پذیری (Transferability) برای صحت داده‌ها به کار رفت. به دلیل اینکه در مطالعات کیفی تعداد مشارکت‌کننده‌ها با توجه به اشباع داده‌ها و تحلیل آن‌ها تعیین می‌شود (۱۷)، امکان تعیین دقیق شرکت‌کننده‌ها قبل از شروع مطالعه وجود نداشت و لذا جمع‌آوری داده‌ها تا زمان اشباع داده‌ها ادامه پیدا کرد. در این مطالعه تا حصول اشباع داده‌ها، تعداد مشارکت‌کنندگان به ۴۳ نفر رسید.

ملاحظات اخلاقی: طرح پژوهش مطالعه حاضر توسط کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی منتخب نظامی با کد اخلاق (IR.BMSU.REC.1399.340) مورد تصویب قرار گرفته است. برای شروع تحقیق در مورد موضوع مطالعه و هدف‌های آن اطلاعات لازم در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار داده شد و از آنان به صورت شفاهی و کتبی رضایت آگاهانه اخذ گردید. به مشارکت‌کنندگان اطمینان داده شد که اطلاعات اخذ شده از آن‌ها محرمانه بوده و به غیر از تیم تحقیق دور از دسترس افراد متفرقه خواهد بود.

نتایج

در این مطالعه، درون‌مایه‌های اصلی استخراج شده از داده‌ها مورد بررسی قرار گرفتند. تحلیل محتوای داده‌ها به استخراج ۳ درون‌مایه اصلی منجر شد. هر یک از درون‌مایه‌ها به یکی از ابعاد اخلاق دانشجویی در دانشجویان علوم پزشکی ناظر بودند. به نحوی

ثبات قابل قبول در بین داده‌ها و احساس رضایت درباره پژوهش‌ها برسد. در این پژوهش با ۴۳ نفر از دانشجویان دانشکده‌های (پزشکی، پرستاری، بهداشت و داروسازی) دانشگاه علوم پزشکی منتخب نظامی با نمونه‌گیری مبتنی بر هدف و با حداکثر تنوع مصاحبه به عمل آمد. در تحقیق و پژوهش‌های کیفی، معمولاً واحدهای نمونه بر اساس هدف خاصی که مورد توجه محقق است و بر اساس نیاز پژوهش انتخاب می‌شوند. به همین علت شرکت‌کنندگان دانشجویانی با حداقل ۶ ترم سابقه تحصیل (نظری و بالینی) در رشته خود بودند که برای پژوهش انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از روش مصاحبه فردی و مصاحبه گروهی استفاده شد. مصاحبه‌ها از نوع عمیق و نیمه‌ساختاریافته بوده است. سعی شد رویکرد مصاحبه به گونه‌ای باشد که مصاحبه‌شوندگان با احساس راحتی بتوانند پاسخ‌های باز و صادقانه بدهند. چند سوال کلیدی در تمامی مصاحبه‌ها تکرار شد و پاسخ‌ها با سوالات کاوشی مورد تفحص بیشتر قرار گرفت. موارد روبه‌رو نمونه‌ای از سوالات است: با توجه به هدف مطالعه، در شروع مصاحبه یک سوال کلی تحت عنوان با ورود به دانشگاه چه تغییراتی در رفتار و منش شما در محیط خانه، اجتماع و دانشگاه ایجاد شده است؟ وقتی می‌گوییم اخلاق دانشجویی چه چیزی به ذهنتان می‌رسد؟ دانشجویی را می‌شناسید که از نظر اخلاقی مورد قبول شما باشد؟ چند مورد از اخلاقیاتش به ما بگوید؟ و یا برعکس مورد قبول شما از نظر اخلاقی نباشد برایم بگویید؟ از سوالات کاوشی چرا، چگونه، چطوری، برایم مثال بزنید، چه کار می‌کرد، چطور شد برای عمیق‌تر شدن مصاحبه استفاده گردید.

تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها: فرایند تحلیل داده‌ها طبق

تحلیل محتوای قراردادی و مراحل پیشنهادی گرانهام و لاندمن انجام یافت. تحقیق کیفی مستلزم این است که محقق در اطلاعات غوطه‌ور شود. برای این منظور پژوهشگر مصاحبه‌ها را در چند نوبت به دقت گوش داده و متن پیاده شده را مطالعه کرد. در ابتدا متن مصاحبه‌ها خط به خط مرور و داده‌ها به تکه‌های معنادار و کوچکتری تقسیم شدند. جملات اصلی متن استخراج و به صورت کدهایی از زبان شرکت‌کننده و یا بر اساس استنباط محقق، ثبت شدند. سپس با دسته‌بندی اولیه کدها، کدهای مشابه در کنار یکدیگر قرار گرفتند و طبقات اولیه تعیین شدند به این ترتیب ۵۶۰ کد اولیه به‌دست آمد. در مرحله بعدی دسته‌های اولیه که طی کدگذاری اولیه شکل گرفتند با یکدیگر از لحاظ تفاوت و تشابه‌ها مقایسه شدند. در این مرحله مفاهیم اولیه فرموله شدند. پس از تغییر و تعدیل طبقات، تلفیق درون‌مایه‌های اولیه و همپوشان و حذف درون‌مایه‌های نابه‌جا صورت گرفت و در نهایت مفاهیم اصلی استخراج شدند. هر مصاحبه به‌طور میانگین ۴۵-۶۰ دقیقه طول کشید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از آنالیز محتوا طبق نظر گرانهام و لاندمن استفاده گردید.

آنالیز محتوا از روش‌های مطالعه کیفی می‌باشد که عملاً داده‌های کیفی به‌وسیله آن خلاصه، توصیف و تفسیر می‌شود و برای تعیین

"از صبح تا شب به نوعی همه ما در دانشگاه و خوابگاه در حال تعامل با همدیگر هستیم، بعضی از دانشجویها خیلی پخته هستند که به عقیده من به اصالت خانواده و اعتقادات مذهبی شخص و ... برمی‌گردد. دانشجو یا استادی که پخته است به عبارتی بخاطر رفتارهایی که در عمل نشان می‌دهد برای خیلی‌ها الگو می‌شود. یکی از هم‌اتاقی‌هایم در عرض یک ترم از نظر علمی و اخلاقی برای همه ما الگو شده بود. سعی می‌کرد از نظر درسی به همه ما کمک کند. همچنین رتبه اول کلاسماں است. می‌توانم بگویم که آدمی است کم‌مصرف و پرمفعت ..."

مهارت حرفه‌ای

این درونمایه اصلی شامل تمامی مهارت‌ها و دانش‌هایی است که یک دانشجو بایستی کسب کند تا به عنوان فردی با صلاحیت در حرفه خود شناخته شود.

بهترین تاکید دانشجویان در این درونمایه روی ۲ مسئله کسب "مهارت‌های زندگی" و "جستجوگری دانش" بود.

در بخش طبقه مهارت‌های زندگی تمرکز مصاحبه شونده‌ها بیشتر روی برنامه‌های عبادی، مدیریت زمان فعالیت‌های هدفمند دانشجویی، توجه به بهداشت جسمی و بهداشت روان بود.

در طبقه جستجوگری دانش نیز دانشجویان بیشتر روی پرسشگری، مشارکت علمی، تمایل به بحث و مباحثات علمی و کلاً پویایی و تحرک علمی تأکید داشتند.

جدول-۳. ویژگی‌های اخلاقی در بحث مهارت‌های حرفه‌ای از نظر دانشجویان

مفاهیم	مقولات
۱. مهارت‌های زندگی (برنامه‌های عبادی، مدیریت زمان فعالیت‌های هدفمند دانشجویی، توجه به بهداشت جسمی و بهداشت روان)	۲. جست و جوگری دانش (پرسشگری، مشارکت علمی، تمایل به بحث و مباحثات علمی، پویایی و تحرک علمی)

به اعتقاد مشارکت‌کنندگان، دانشجویانی که توانایی پرسشگری در موقعیت‌های خاص را دارند همواره به سطح دانش و مهارت خود اکتفا نکرده، پیوسته توانمندی علمی و مهارت ارتباطی خود را ارتقاء داده و به صورت کاربردی از آن استفاده می‌نمایند. خصوصاً در حرفه‌های پزشکی و پرستاری که با تنوعی از بیماران و بیماری‌ها مواجه هستیم، داشتن روحیه پرسشگری و تعامل با محیط اطراف ضروری به نظر می‌رسد.

بخشی از اظهارات مشارکت‌کننده ۱۴ (دانشجوی بهداشت) در این زمینه چنین است:

"آخرین جمله هر شخصی در زندگی‌اش در واقع چکیده سال‌های عمر و تجربه‌اش است. آخرین سفارش امام علی (ع) به همه بشریت تقوی و نظم در کارها است و لذا بر ما به عنوان پیرو امام علی (ع) واجب است که در همه کارهایمان برنامه داشته باشیم،

که توجه به این درون‌مایه‌ها نقش مؤثری در تبیین وضوح تعریف شاخص‌های اخلاق دانشجویی داشت. در پژوهش حاضر، درون‌مایه‌های اصلی عبارت بودند از: "تعهد دانشجویی"، "مهارت حرفه‌ای" و "آرمانگرایی"

تعهد دانشجویی

اظهارات مشارکت‌کنندگان در این زمینه را می‌توان در دو طبقه تقسیم بندی کرد.

۱) مشارکت‌کنندگان در این پژوهش اعتقاد داشتند پایبندی به قوانین و مقررات مانند رعایت شئون و احترام اساتید و رعایت قوانین و مقررات کلاس درس در ایجاد اخلاق دانشجویی مهم است.

مشارکت‌کنندگان این ویژگی‌ها را در خصوصیتی از قبیل صداقت، انعطاف‌پذیری، اعتماد به نفس و ... می‌دانستند. به اعتقاد آنان، این خصوصیات هر چند به تنهایی موجب شکل‌گیری اخلاق دانشجویی نمی‌شوند اما به عنوان شرط لازم اخلاق حرفه‌ای در دوران دانشجویی اهمیت زیادی دارند. به عبارت دیگر تعهدات دانشجویی به عنوان پایه و اساسی برای تقویت شایستگی‌های اخلاق دانشجویی در دانشجویان علوم پزشکی است.

مشارکت‌کننده ۸ (دانشجوی پزشکی) در این زمینه چنین بیان کرد:

"به نظر من در محیط دانشگاه اولویت اول نظم و انضباطی هست که دانشجو یا استاد از خانواده به محیط دانشگاه آورده و عیناً در رفتار اساتید و دانشجویان می‌بینیم. اگر استاد و همکلاسی من آدم‌های منضبطی باشند قطعاً بتدریج من هم شخصیت منظمی بخودم می‌گیرم ..."

۲) مشارکت‌کنندگان پایبندی به ارزش‌های دانشجویی را به عنوان یکی از ارکان اخلاق دانشجویی، می‌دانستند.

جدول-۱. ویژگی‌های اخلاقی در بحث تعهد دانشجویی از نظر دانشجویان

مفاهیم	مقولات
تعهد دانشجویی	صداقت، انعطاف‌پذیری، اعتماد به نفس، رعایت شئون و احترام اساتید، رعایت قوانین و مقررات کلاس درس

جدول-۲. ویژگی‌های اخلاقی در بحث پایبندی به ارزش‌های دانشجویی از نظر دانشجویان

مفاهیم	مقولات
پایبندی به ارزش‌های دانشجویی	ارتباط علمی و اخلاقی با همکلاسی‌ها و اساتید در محیط دانشگاه، رعایت قوانین و مقررات خوابگاه

از جمله تاکیداتی که در پایبندی به ارزش‌ها داشتند ارتباطات علمی و اخلاقی با همکلاسی‌ها و اساتید در محیط دانشگاه و رعایت قوانین و مقررات خوابگاه بود.

مشارکت‌کننده ۲۳ (دانشجوی پرستاری) چنین بیان کرد:

می‌توانستم در هر دانشگاهی به راحتی قبول شوم، بیشترین انگیزه‌ای که باعث شد من این دانشگاه را انتخاب کنم سابقه درخشان این دانشگاه در موضع‌گیری‌های سیاسی بود. می‌دانستم که اینجا، هم بار علمی خوبی دارد مثل خیلی از جاهای دیگر و مهم‌تر اینکه اینجا مسیرم را برای شناخت راه زندگیم درست انتخاب می‌کنم. به عبارتی مطمئن بودم که وارد بازی‌های سیاسی معمول نمی‌شوم. به علاوه داده‌های این درونمایه نشان‌دهنده الزامات اخلاق دانشجویی از جمله شناخت فرهنگ انقلاب و ساماندهی مقابله با جنگ نرم بود.

مشارکت‌کننده ۲۷ (دانشجوی داروسازی) بیان کرد:

"بعد از پیروزی انقلاب خصوصاً در یک دهه اخیر واژه بصیرت معنای بسیار حساس و دقیقی پیدا کرده است، تحصیل بدون داشتن بصیرت، زندگی بی‌خاصیتی است که برای فرد فرق ندارد، کشورش دست خودی باشد یا غیر خودی‌ها ... با عزت زندگی کند یا با ذلت" اغلب مشارکت‌کنندگان به تبیین آرمان‌های انقلاب و حرکت به سوی آن‌ها به‌عنوان یکی از ارکان اساسی اخلاق دانشجویی تأکید داشتند.

مشارکت‌کننده ۳۳ (دانشجوی داروسازی) بیان نمود:

"دانشجوی بصیر کسی است که به نظر من فوق‌العاده مهربان، فعال و پرتلاش باشد. کسی که اولویت‌های خدا را به اولویت‌های خودش ترجیح می‌دهد و بر عکس، دانشجوی غیر بصیر کسی است که کار دینی بدون اولویت انجام می‌دهد." مشارکت‌کنندگان در این پژوهش یکی از اجزای مهم اخلاق دانشجویی و آرمانگرایی را داشتن روحیه عبادی در تحصیل علم و مسائل عبادی-سیاسی ذکر نمودند.

مشارکت‌کننده ۱۴ (دانشجوی پزشکی) در این زمینه چنین

بیان کرد:

"موفق‌ترین دانشجویان در این سال‌هایی که بنده دانشجوی بودم آن‌هایی هستند که پیشاهنگ کارهای بزرگ بوده‌اند، مثلاً کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده ما مدیون یکی از همین دانشجویان است که علی‌رغم موانع فراوان راه‌اندازی شد و به افتخارات بزرگی دست پیدا کرد."

مشارکت‌کننده ۴۳ (دانشجوی پرستاری) بیان نمود:

"استاد راهنمای من از جمله افرادی است که بسیار نکته‌بین است. به راحتی از روی مسائل تربیتی رد نمی‌شود. دلش می‌خواهد همیشه ما را به درست‌ترین راه هدایت کند. اوایل بچه‌ها می‌گفتند: استاد سه پیچ!!! اما الان که چندین ترم گذشته واقعاً می‌بینم خیلی برایمان دلسوز است. حتی در مشکلات شخصی‌مان هم مایل است به ما کمک کند. به همین دلیل ایشان الگوی ما شدند."

نگاهی به آینده

جهت ترویج اخلاق دانشجویی راهکارهایی وجود دارد که با توجه کردن به آن‌ها اخلاق دانشجویی گسترش می‌یابد:

برنامه در درس خواندن، برنامه در عبادت و کلاً در همه کارهایمان. مشارکت‌کننده ۳۱ (دانشجوی پزشکی) چنین بیان کرد:

"از ترم اول که وارد این رشته شدم سوالات متعددی در ذهنم بود. اوایل خیلی برایم سخت بود که چگونه به جواب سوالاتم برسم ولی با تداوم و کنجکاوی مسیرهای دستیابی به پاسخ‌ها رو پیدا کردم. از اساتید راهنما، همکلاسی‌ها، دانشجویان ترم بالا، کتابخانه، اینترنت و ... مسئولین دانشگاه، کلاً از وقتی که می‌دانم هیچ سوالم بدون پاسخ نمی‌ماند آرامش خاصی پیدا کردم." مشارکت‌کنندگان در این پژوهش علاوه بر روحیه پرسشگری بر پویایی و تحرک علمی تأکید کردند.

آن‌ان بیان نمودند، با توجه به اینکه حرفه‌های علوم پزشکی جزو حرفه‌های عملی است وجود تعاملات علمی برای کسب مهارت-های عملی ضروری به نظر می‌رسد. زیرا نداشتن پویایی علمی برای کسب مهارت‌های بالینی، ممکن است سبب آسیب به بیماران شده و گاه عوارض جبران‌ناپذیری را برای آن‌ان ایجاد کند. هنگامی که به‌علت نداشتن توانایی علمی، مراقبت و درمان صحیح انجام نشود به این معنی است که عمل دانشجو معیارهای یک کار اخلاقی را ندارد.

مشارکت‌کننده ۴ (دانشجوی پرستاری) بیان نمود:

"بیشتر اساتید به ما تأکید می‌کنند که باید سعی کنیم حرفه‌مان را به صورت علمی یاد بگیریم، از کار بالینی هم فرار نکنیم چون اگر درسمان تمام شود و مسئولیت کامل بیمار را قبول کنیم ممکن است بخاطر بلد نبودن کار، مرتکب اشتباهاتی شویم که هرگز نتوان جبران کرد ... یادگیری مهارت‌های بالینی بخش اعظمی از حرفه ماست."

آرمان‌گرایی

داده‌های حاصل از تجارب شرکت‌کنندگان در این پژوهش حاکی از این بود که دانشجویان دانشگاه منتخب نظامی شهر تهران برای کسب شایستگی‌های اخلاقی علاوه بر داشتن تعهد و مهارت در حرفه به عامل مهم دیگری نیز نیاز داشتند تا بر اساس آن بتوانند تصمیمات اخلاقی مناسبی اتخاذ نمایند.

نقش واژه بصیرت (سیاسی، اجتماعی و فرهنگی) و همچنین واژه روحیه جهادی در شکل‌گیری چارچوب اخلاق دانشجویی این دانشگاه آنقدر مهم است که می‌توان آن را کانون اخلاق دانشجویی دانست. مشارکت‌کنندگان اعتقاد داشتند که داشتن روحیه مطالبه‌گری شالوده اخلاق یک دانشجوی انقلابی را تشکیل می‌دهد.

جدول-۴. ویژگی‌های اخلاقی در بحث آرمانگرایی از نظر دانشجویان

مقولات	مفاهیم
بصیرت، روحیه جهادی، روحیه مطالبه‌گری	آرمانگرایی

مشارکت‌کننده ۳۹ (دانشجوی پزشکی) بیان کرد:

"بنده به عنوان دانشجوی این دانشگاه رتبه‌ام زیر ۱۰۰۰ بود،

(استاد و همکلاسی‌ها و بیماران) را بر منافع خود ترجیح می‌دهد. این امر احساسی را ایجاد می‌کند که به تعهدمندی دانشجو منجر می‌شود (۲۱).

مشارکت‌کنندگان تأکید کردند که مهارت حرفه‌ای برای انجام کار اخلاقی ضروری است به گونه‌ای که کار بدون دانش را مغایر اخلاق حرفه‌ای قلمداد می‌نمودند.

توجه به بهداشت (جسمی-روانی) پویایی و تحرک علمی، داشتن برنامه‌ریزی در کارها و مدیریت زمان از جمله تأکیدی بود که دانشجویان در درونمایه مهارت حرفه‌ای بیان کردند.

به زعم دانشجویان غیر قابل تصور است که دانشجو اخلاقی باشد اما کار خود را ماهرانه و بر اساس اصول علمی انجام ندهد. Martin و همکاران (۲۰۱۴) معتقدند برای تربیت یک دانشجوی اخلاقی باید سعی کرد برنامه‌ریزی به همراه علم‌آموزی را در او افزایش داد (۲۲).

باید همواره توجه داشت با وجود آموزش مهارت‌های زندگی در دانشجویان به عنوان یکی از ضروریات حرفه‌ای، برای ارائه درمان و مراقبت مؤثر به مددجویان، جستجوگری دانش و تعاملات علمی به تنهایی کافی نبوده و به مدد ابعاد دیگر مهارت‌های حرفه‌ای مثل کسب مهارت‌های زندگی به خلق اخلاق دانشجویی می‌انجامد. بنابراین دانشجویان علوم پزشکی باید به ضرورت همراهی کارایی با ابعاد دیگر مثل برنامه‌ریزی و مهارت‌های زندگی توجه کرده و بر کاربرد آن در زمینه اخلاق دانشجویی توجه داشته باشند.

این یافته با مطالعه Lunderz مطابقت دارد که یکی از جنبه‌های خوب مراقبت از مددجو از دید دانشجویان پرستاری و پزشکی را مراقبت مبتنی بر تعاملات علمی بیان کرده است (۲۳). محققین دیگر هم در مطالعات خود نتیجه گرفتند که کار خوب در حرفه‌های علوم پزشکی عبارت است از کاری که به لحاظ علمی مورد تأیید بوده و همراه با مسئولیت‌پذیری و فعالیت‌های هدفمند دانشجو در کسب علم و اخلاق باشد (۲۴).

یکی دیگر از موضوعاتی که در زمینه اخلاق دانشجویی شایان توجه است، آرمانگرایی است. به اعتقاد دانشجویان تا زمانی که دانشجو بصیرت سیاسی، اجتماعی و فرهنگی نداشته باشد قادر به مواجهه منطقی با موضوعات اخلاقی نخواهد بود.

Partlin (۲۰۱۰) بر مستقل بودن و اندیشه تحولی دانشجویان تأکید می‌کند و معتقد است که استقلال دانشجو در تفکر و عدم وابستگی به جناح‌های سیاسی به دانشجویان کمک می‌کند تا بتوانند به راحتی به پرسش‌های فلسفی که در محیط با آن مواجه می‌شوند، پاسخ منطقی دهند (۲۵). مؤلفین علوم پزشکی متفقاً معتقدند که استقلال حرفه‌ای به همراه روحیه پرسشگری در دانشجویان مکمل هم بوده و در پیشبرد و نهادینه ساختن اخلاق دانشجویی نقش بسزایی دارند (۲۶). برخی از صاحب‌نظران در پژوهش‌های خود اشاره نموده‌اند که عدم فاصله از توده‌های اجتماعی به بصیرت اجتماعی یک دانشجو کمک شایانی می‌نماید (۲۷، ۱۱).

- ۱) آموزش منشور اخلاق پژوهش به استادان و دانشجویان
 - ۲) تصویب و اجرای صحیح قوانین
 - ۳) تقویت اعتقادات مذهبی دانشجویان
 - ۴) حمایت ملی از پژوهش
 - ۵) خود اصلاحی و شروع از خود
 - ۶) استفاده از نظام پاداش و تنبیه
- با اجرایی کردن هر کدام از راهکارها و پیشنهادهای که ذکر شد یک قدم بیشتر به اهداف نزدیک می‌شویم.

بحث

در این مطالعه، اخلاق دانشجویی از دید دانشجویان دانشگاه منتخب نظامی شهر تهران تبیین شده است. یکی از مزیت‌های این نوع بررسی موضوع اخلاق دانشجویی آن است که مفاهیم و مضامین معرفی شده به طور کامل حاصل از زمینه مورد بررسی بوده و از تجربه مستقیم و بومی دانشجویان به دست آمده است.

کدهای حاصل در اخلاق دانشجویی در ۳ تم اصلی شامل: تعهد دانشجویی، مهارت حرفه‌ای و آرمانگرایی قرار می‌گیرند.

می‌توان گفت دانشجویان، اخلاق دانشجویی را هم از جنبه دینی، هم از جنبه علمی و هم از جنبه آرمانی مورد توجه قرار دادند. این یافته با دیدگاه "واتسون" که اخلاق حرفه‌ای را ترکیبی از جنبه علمی و مذهبی انسان می‌داند تطابق دارد.

خصوصیاتی که دانشجویان علوم پزشکی با خود به حرفه می‌آورند مانند بهداشت فردی (جسمی-روانی)، ادب و احترام، پرسشگری، قانون‌مداری در شکل‌گیری اخلاق دانشجویی به عنوان پایه و اساس معرفی شدند.

دانشجویان به عنوان یک انسان ذاتاً، صداقت، مهربانی و ارزش‌های اخلاقی را دوست دارند و همین ارزش‌ها به رفتارشان معنی می‌دهند (۱۸). مؤلفین علوم پزشکی معتقدند که اخلاق و عملکرد ناشی از آن، فرایندی کاملاً مرتبط با خصوصیات شخصی افراد می‌باشد (۱۹). در این زمینه Porli و همکاران (۲۰۱۱) بیان می‌کنند، رعایت شئون و احترام استاد، همکلاسی و مقررات کلاس درس نشان از عملکرد حرفه‌ای یک دانشجو در شکل‌گیری شخصیت دانشجویی‌اش دارد (۲۰).

در این مطالعه پایبندی دانشجویان به این مبانی مورد توجه مشارکت‌کنندگان این مطالعه قرار گرفته است. آن‌ها بیان می‌کردند هر چه دانشجویان انسان‌های معنوی و پایبند به ارزش‌ها و مقررات باشند، جنبه‌های انسانی در اخلاق و رفتارشان تأثیر بیشتری خواهد داشت. بدین معنی که با ابزار و مصالح مذهبی می‌توان درمان و مراقبتی را بنا نهاد که در نهایت به شکل‌گیری شایسته اخلاق در یک دانشجو منجر گردد.

مؤلفین حوزه سلامت معتقدند پایبندی دانشجویان به ارزش‌ها و مقررات، احساس تعهدی را در آنان برمی‌انگیزد که سبب می‌شود تمایلی برای رعایت اخلاق ایجاد گردد. طوری که دانشجو منافع

نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر دیدگاهی در مورد اخلاق دانشجویی دانشجویان علوم پزشکی ارائه می‌دهد. دانشجو با بهره‌گیری از عناصری مانند تعهد دانشجویی، مهارت حرفه‌ای و آرمانگرایی، ویژگی اخلاق دانشجویی را کسب می‌کند. اخلاق دانشجویی از دید دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی نظامی یعنی "یک دانشجو با تراز نظام جمهوری اسلامی در سه بعد (تعهدی، مهارت حرفه‌ای و آرمانگرایی) رشد یافته و خود را برای احراز پست‌های مدیریتی و عملیاتی آینده کشور در راستای انجام وظایف محوله آماده نماید." در حالی که در مطالعات قبلی عملاً اخلاق دانشجویی در حوزه سلامت گزارش نگردیده است، در مطالعه ما مفاهیم این واژه به صورت یکپارچه و در ارتباط با یکدیگر تحلیل شده‌اند. از مزایای مهم تعریف اخلاق دانشجویی، درک چهارچوب اخلاق حرفه‌ای علوم پزشکی، توسعه عملکرد مبتنی بر اصول حرفه‌ای و نهایتاً رفتار حرفه‌ای می‌باشد. بدیهی است در فضایی که دانشجو خود را مطابق با اخلاق ایده‌آل نماید علاوه بر توجه بیشتر به حقوق مددجویان، عملکرد دانشجو به نحوی تنظیم می‌شود که از خطاها و مشکلات حقوقی پیشگیری شده و فضای احترام به شأن و کرامت انسان در رفتارهای حرفه‌ای دانشجو نمود بیشتری یافته و نهادینه شود.

نکات بالینی کاربردی برای جوامع نظامی

- سه بعد معرفی شده در این مقاله علاوه بر موجب حفظ و رشد اصول اخلاقی در دانشجویان، باعث به وجود آمدن شخصیتی ایده‌آل در آن‌ها می‌گردد که در تمام مراحل زندگی و در تمام موقعیت‌ها و منصب‌های شغلی آن‌ها را تبدیل به الگو خواهد نمود. تصور جامعه‌ای مبتنی بر اصول اخلاقی خصوصاً در جوامع نظامی که امنیت و آرامش کل مردم یک کشور به دست آنان است تا چه اندازه زندگی را دلپذیر خواهد کرد. اگر در جوامع نظامی تعهد به وظیفه بسیار سختی که دارند حفظ گردد و تمامی زیر مجموعه‌های آن به دنبال اخذ مهارت‌های حرفه‌ای در زمینه شغلی خود باشند و نیز با اعتقاد راسخ آرمان‌گرایی انقلابی را پیشه خود کنند مردم حاضر تحت این جوامع از هر نوع گزند و آسیبی به دور خواهند ماند و با اعتماد کامل به وجودشان مفتخر خواهند بود.

تشکر و قدردانی: این مطالعه برگرفته از طرح پژوهشی با

کد اخلاق IR.BMSU.REC.1399.340 توسط دانشگاه بقیه الله (عج) می‌باشد. نویسندگان این مقاله مراتب سپاس و قدردانی خود را از شرکت‌کنندگان محترم و سایر عزیزان که در پژوهش حاضر همکاری نموده و تجربیات خود را با تیم تحقیق در میان گذاشتند، ابراز می‌دارند.

تضاد منافع: نویسندگان تصریح می‌نمایند که هیچگونه

تضاد منافی در خصوص پژوهش حاضر وجود ندارد.

مشارکت‌کنندگان در این بررسی با اشاره به ضرورت شناخت دستاوردهای نظام اسلامی و داشتن نگاه خوشبینانه به آینده، توجه بیشتر به این موضوع را در نقش‌بندی اخلاق دانشجویی مورد تأکید قرار دادند. یکی دیگر از یافته‌های پژوهش حاضر تأکید مشارکت‌کنندگان بر رشد فضایل اخلاقی در محیط‌های اجتماعی بود. آن‌ها زمانی دانشجو را آرمان‌گرا می‌دانستند که دارای روحیه جهادی باشد. دانشجویان شرکت‌کننده در مطالعه Smirf (۲۰۱۲) به این نکته اشاره کرده‌اند که یکی از معیارهای اخلاق دانشجویی، تلاش برای گسترش اخلاق پسندیده و خوب در محیط‌های اجتماعی می‌باشد (۲۸). تذکر برای جلوگیری از انجام کارهای خلاف اخلاق و قانون باید در سرلوحه کار دانشجو قرار گیرد این یافته عملاً با مطالعات انجام شده مطابقت دارد. دانشجویان پزشکی و داروسازی سوئدی در مطالعه Dent نیز روحیه جهادی را به پیشاهنگی دانشجو برای انجام کارهای بزرگ قلمداد نموده‌اند (۲۹،۳۰). طبیعی است این دیدگاه هنگامی در دانشجو نهادینه می‌شود که اساتید و دانشجویان آن را به عنوان یک ضرورت در تمام آموزش‌های خود در نظر گرفته و دانشجویان پیشاهنگ و فعال را مورد تشویق قرار داده، و انگیزه لازم برای ادامه مسیر را بدهند. رابطه نزدیک و تنگاتنگ اخلاق و قانون مورد توجه ویژه مشارکت‌کنندگان این مطالعه نیز قرار گرفت، به گونه‌ای که آن‌ها تأکید کردند هر گونه اقدام در جهت توسعه همه جانبه اخلاق در دانشجو، سبب می‌شود که مراقبت و درمان درست انجام شده و از میزان خطاها و اشتباهات حوزه سلامت کاسته شود. به عبارت دیگر توسعه اخلاق دانشجویی به توسعه رعایت قانون منجر شده، و طبیعی است که در چنین وضعیتی، انجام کار صحیح و با کیفیت، پشتوانه قانونی لازم را در پی خواهد داشت.

محدودیت‌های پژوهش

تمام مطالعات و پژوهش‌ها دارای محدودیت هستند. «محدودیت‌های پژوهش» به علت موانعی به وجود می‌آیند که در طراحی پژوهش و روش‌شناسی وجود دارد و یافته‌های مقاله را تحت تاثیر قرار می‌دهد برای ارائه نتایج پژوهشی معتبر، هنگام اجرای مطالعه باید اندازه نمونه به قدر کافی بزرگ باشد تا بتوانیم به نتایج پژوهشی معتبر دست یابیم. هر چه نمونه بزرگتر باشد، نتایج دقیق‌تر می‌شوند. یکی از محدودیت‌های اساسی این مطالعه، محدودشدن مشارکت‌کنندگان به یک دانشگاه می‌باشد. در مطالعات آتی می‌توان از تجارب دانشگاه‌های دیگر نیز استفاده نمود تا بتوان دیدگاه جامع‌تری نسبت به اخلاق دانشجویی به دست آورد. همچنین از موارد دیگر محدودیت این پژوهش کیفی می‌توان به موارد زیر نیز اشاره کرد:

- فرایند مصاحبه وقت‌گیر و زمان‌بر بود.
- نظر به زمان بر بودن، مصاحبه یک امر پرهزینه است.
- دستیابی به همه افراد مورد نظر امکان‌پذیر نبود.
- مصاحبه نیازمند رضایت و تمایل پاسخگو، و شکیبایی و حوصله مصاحبه‌گر داشت.
- گاهی افراد از ابراز نظرات صریح اکراه داشتند.

منابع

1. Amini M, Parizad M, Rivaz S, Sagheb MM, Rivaz M. The Comparison of Medical Students Attitudes and Performance Regarding Different Types of Academic Cheating During Clinical Courses. *Strides in Development of Medical Education*. 2016;12(5):709-17. [In Persian]
2. Ravani Pour M, Vanaki Z, Afsar L, Azemian A. The standards of professionalism in nursing: the nursing instructors' experiences. *Evidence Based Care*. 2014;4(1):27-40. [In Persian] doi:10.22038/EBCJ.2014.2392
3. Dehghani A, Mosalanejad L, Dehghan-Nayeri N. Factors affecting professional ethics in nursing practice in Iran: a qualitative study. *BMC medical ethics*. 2015;16(1):61. doi:10.1186/s12910-015-0048-2
4. Dehghani A, Ordoubadi N, Shamsizadeh M, Parviniyan Nasab A, Talebi M. Perspective of patients about compliance with standards of professional ethics in nursing practice. *Journal of Nursing Education*. 2014;3(2):76-84. [In Persian]
5. Miori VM, Doyle KA, Campbell K. Gender differences in academic ethics with recommendations for curricular change. *Journal of College Teaching & Learning (TLC)*. 2011;8(3). doi:10.19030/tlc.v8i3.4120
6. Ghorbani AR, Etemadi R, Jafari Golestan N. Study the responsibility of nurses (professional ethics and human), the recovery rate of patients. *Journal of Military Care Sciences*. 2014;1(1):57-62. [In Persian] doi:10.18869/acadpub.mcs.1.1.57
7. Mesbahi M, Abbaszadeh A. Systematic Model of Professional Ethics in Higher Education (Qualitative Research) *Journal of Bioethics*. 2016;3(10):11-34. doi:10.22037/v3i10.13816
8. Heshmati Nabavi F, Pouresmail Z, Manzari Z, Hoseinpour Z, Mikaniki T, Heydarbegi S. Comparing nurses' self-assessment of their professional behavior before and after a professional behavior continuing education program. *Iranian Journal of Medical Education*. 2015;15:438-9. [In Persian]
9. Earley P, Greany T, editors. *School leadership and education system reform*. Bloomsbury Publishing; 2017.
10. Ariannejad M. Ethical Matters Concerning Science and Scientists. *Science Cultivation Journal*. 2014;4(2):118. [In Persian]
11. Kangasniemi M, Pakkanen P, Korhonen A. Professional ethics in nursing: an integrative review. *Journal of Advanced Nursing*. 2015;71(8):1744-57. doi:10.1111/jan.12619
12. Karlins M, Hargis E, Balfour A. Student ethics in an era of personal entitlement. *Psychological Reports*. 2012;110(1):144-8. doi:10.2466/11.17.PRO.110.1.144-148
13. Koh C. Moral development and student motivation in moral education: A Singapore Study. *Australian Journal of Education*. 2012;56(1):83-101. doi:10.1177/000494411205600107
14. Nabi O, Asgari H, Omid M. Investigating The Effect of Professional Ethics On the Efficiency of Nurses in Imam and Mostafa Khomeini Hospitals in Ilam. *Iranian Journal of Medical Ethics and History*. 2016;9(3):65-73. [In Persian]
15. Homayoun A. Professional Commitment, A Choice or A Necessity in Training and Evaluation of the Residency Course? *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*. 2015;21(2):85-7. [In Persian]
16. Grace PJ, editor. *Nursing ethics and professional responsibility in advanced practice*. Jones & Bartlett Learning; 2017. doi:10.1111/NUP.12207
17. XIANG HM, MA CM, LI SS, LI XT. Research on the Construction of Professional Ethics in Medical Students. *Chinese Medical Ethics*. 2012;6.
18. Swierstra T, Waelbers K. Designing a good life: A matrix for the technological mediation of morality. *Science and Engineering Ethics*. 2012;18:157-72. doi:10.1007/s11948-010-9251-1
19. Petress K. The ethics of student classroom silence. *Journal of Instructional Psychology*. 2001;28(2):104-7.
20. MA LN, YIN M, YANG SF, MENG DX, JIANG H, LOU YH. Exploration on Medical Students' Professional Quality Training Mode in Practice Teaching Hospital. *Chinese Medical Ethics*. 2012:05.
21. Fox E, Arnold RM, Brody B. *Medical Ethics Education: Past, Present, And Future*. *Academic Medicine*. 1995;70(9):761-8.
22. Johnston C. Roles of student ethics committees in preparing future physicians. *AMA journal of Ethics*. 2016;18(5):501-5. doi:10.1001/journalofethics.2016.18.5.medu1-1605
23. Mesbahi M, Abbaszadeh A. System model of professional behavior in supreme education (Qualitative research). *Bioethics Journal*. 2013;3(10):11-34. [In Persian]
24. Carpendale JI, Müller U. Social interaction and the development of rationality and morality: An introduction. In *Social interaction and the development of knowledge 2014*. pp. 1-18. Psychology Press. doi:10.4324/9781410609649
25. Hsu LL, Hsieh SI. Development and psychometric evaluation of the competency inventory for nursing students: A learning outcome perspective. *Nurse Education Today*. 2013;33(5):492-7. doi:10.1016/j.nedt.2012.05.028
26. Martin C, Ruitenberg CW. Ethics in professional education: introduction to the special issue. *Ethics and Education*. 2016;11(1):1-4. doi:10.1080/17449642.2016.1145493
27. Mashouf S. Evaluation of professional ethics observance in nursing practice from nurses and patients' point of view in Shahid Beheshti University of Medical Sciences' teaching hospitals. *Iranian Journal of Medical Education*. 2015;15:447-59. [In Persian]
28. Piryani RM, Piryani S, Poudel RS, Sharma M. Needs assessment for teaching/learning nursing ethics for master of nursing students. *Asian Bioethics Review*. 2016;8(2):134-42. doi:10.1353/asb.2016.0008

29. Moonaghi HK, Ahanchian MR, Hassanian ZM. A qualitative content analysis of knowledge storage in nursing education system. Iranian Red Crescent Medical Journal. 2014;16(10):e21835. doi:10.5812/ircmj.21835

30. Dent M, Whitehead S. Managing professional identities: Knowledge, performativities and the 'new' professional: Routledge; 2002. doi:10.1111/1468-0432.00006